

P R O G R A M Ă

**DE PERFEȚIONARE PENTRU
DEFINITIVAREA ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT**

în domeniul

ARTELOR SPECTACOLULUI

1. COMPETENȚE :

Programa de perfecționare pentru definitivarea în învățământ vizează evaluarea competențelor profesorului, avându-se în vedere următoarele:

- cunoașterea conținuturilor artistice, științifice și metodice ale disciplinelor din domeniul artelor spectacolului;
- capacitatea de a construi demersuri didactice interactive și formative;
- capacitatea de comunicare eficientă cu partenerii în activitatea educațională;
- abilitatea de a organiza și îndruma activitatea formațiilor de teatru școlar;
- capacitatea de a realiza feed-back în devenirea profesională și în autoevaluare;
- disponibilitatea pentru formarea continuă în vederea perfecționării profesionale.

2. CONȚINUT TEMATIC

A. Artele spectacolului

- **Istoria artelor spectacolului**
  - Originea și începuturile teatrului. Teatrul grec. Teatrul latin;
  - Teatrul medieval. Organizarea și spectacolele. Genurile teatrale;
  - Teatrul italian și spaniol în Renaștere. Commedia dell'arte;
  - Teatrul englez în epoca Renașterii. Organizarea și arta spectacolului. Edificiul teatral. Opera lui W. Shakespeare;
  - Secolul de aur al teatrului spaniol. Lope de Vega și Calderon de la Barca ;
  - Clasicismul. Tragedia clasică franceză. Corneille și Racine. Comediile lui Molière;
  - Edificiul teatral și scena din Italia secolelor XVII–XVIII. Evoluția operei și a baletului;
  - Dramaturgia lui Goldoni și Gozzi. Reforma commediei dell'arte;
  - Teatrul german în sec. XVIII. Lessing, Goethe, Schiller;
  - Romantismul în teatru;
  - Școala din Meiningen;
  - Realismul și naturalismul în teatru. Regizorii André Antoine și Otto Brahm. Clarificări teoretice, opere de referință (E. Zola, G. Hauptmann, A. Strindberg, G. B. Shaw). Dramaturgia lui Ibsen;

- Teatrul realist rus (Gogol, Turgheniev, Lev Tolstoi, M. Gorki). Dramaturgia lui A. P. Cehov; Regia și metoda lui Stanislavski;
- Teatrul antinaturalist (Jarry, Adolphe Appia, Gordon Craig);
- Antonin Artaud și „teatrul cruzimii”;
- Teatrul politic (Erwin Piscator). Bertolt Brecht, teoretician și dramaturg. Teatrul epic;
- Teatrul american (Broadway, off- și off-off-Broadway). Musicalul american;
- Teatrul și postmodernismul;
- Folclorul dramatic românesc de proveniență populară (Colindul, Jocurile cu măști) și de proveniență cultă (Vicleimul, Jocul păpușilor și formele de teatru aulic nobiliar: Măscăricii, Pehlivanii și Suitarii);
- Instituțiile întemeietoare ale teatrului și ale pedagogiei teatrale: “Societatea Filarmonică” din București și “Conservatorul Filarmonic-Dramatic” din Iași;
- Articolul-program al revistei “Dacia literară” și impactul său asupra dramaturgiei românești între 1840-1918 (V. Alecsandri, B.P.Hasdeu, Al, Davila și B.Delavrancea);
- Elemente clasice și romantice în conturarea personajului dramatic: *Răzvan* și *Despot*; Epopeea comică a Chiriței și inadecvările existențiale specifice personajului (*Chirița în Iași* și *Chirița în provincie*);
- Mijloacele umorului în comediografia lui I.L.Caragiale;
- Direcții și tendințe în teatrul românesc al secolului XX.

• **Noțiuni teoretice despre artele spectacolului:**

- Diversitatea spectacolelor și statutul autorului în teatrul contemporan. Controverse privind auctorialitatea spectacolului contemporan: „moartea” dramaturgului, creația colectivă și autorul colectiv, regizorul ca autor și autoritatea regizorală, condiția de autor a actorului, spectatorul ca autor. Opțiuni, poziții și experiențe semnificative în „ultimul sfert de secol teatral”.
- Textul dramatic și tipologia spectacolului contemporan. Rostul textului în tradiția teatrului european: memoria culturală, interpretarea scenică și creația teatrală. Textul scris și textul scenic în spectacolele teatrale contemporane: strategii de utilizare a textului scris, autonomia și eteronomia textului scris, textul scenic. Metamorfozele textului scris în procesul lecturii scenice: conceperea și elaborarea textului scenic, oralitatea textului scenic, corelarea rostirii cu celelalte elemente sonore și vizuale ale imaginii scenice.

- Experiment, inovație și experiență în teatrul contemporan. Reteatralizarea teatrului și redefinirea spectacolului de teatru: teatrul epic, teatrul expresionist, teatrul crud, teatrul total, teatrul sărac. Aventura creației colective, cultul prezenței și prioritatea imaginii în teatrul actual. Diseminarea teatrului: spectacolele de happening și de performance, teatrul-dans. Reabilitarea teatrului de artă;
- Imaginea scenică și limbajul teatral. Structura imaginii scenice: planul realizării și planul derealizării. Flagranța și prezența pe scenă; Semioza și reprezentarea. Estetica jocului actoricesc și limbajul artei actorului; Statutul estetic al regiei de teatru: constituirea și ascensiunea regiei de teatru; Funcțiile artistice ale regiei, ritmul și atmosfera spectacolului;
- Comunicarea teatrală și receptarea spectacolului de teatru: spectatorul și publicul teatral. Spectatorul ideal și rolurile spectatorului. Orizontul de așteptare și publicul teatral: Experiența estetică: interacțiunea, identificarea, distanțarea, înțelegerea, interpretarea. Atractivitatea, succesul și valorile artistice ale spectacolului;
- Critica de teatru. Instanțele criticii: publicul, presa, juriul. Funcțiile, conceptele, metodele, formele criticii de teatru. Critica de teatru și memoria teatrală.
- **Improvizația scenică**
  - Obiectul improvizației, natura și particularitățile artei actorului de teatru, film și televiziune;
  - Spiritul de observație, memoria (mecanică, asociativă și afectivă), atenția, concentrarea, imaginația, orientarea;
  - Simțurile (vizual, auditiv, olfactiv, gustativ și tactil), relația cu mediul și obiectul;
  - Traversări ale spațiului scenic (*de unde* vin sau *de la cine* vin, spre *ce* sau *cine* mă duc?);
  - Spațiul scenic: 1. Localizare (unde se petrece acțiunea ?) 2. Temporalizare (când „se petrece acțiunea?”) Acțiune și contraacțiune;
  - Temperamente (coleric, sangvin, flegmatic și melancolic) asociate cu diverse vârste și profesioni;
  - Situații limită (ca punct final, ca punct mediu și ca punct de pornire în acțiunea scenică). Situație limită liber aleasă de elev. Situație limită aleasă de profesor;
  - Relația cu partenerul în spațiu și timp (fără text și cu text);
  - Necesitatea unității psihologice în procesul comunicării scenice, unitate determinată de datele caracterelor, scop, comportare justă, claritate, adevăr scenic, durata acțiunii și justificarea ei;

- Relația cu partenerul prin intermediul simțurilor;
  - Relația cu partenerul prin intermediul localizării și temporalizării;
  - Relația cu partenerul prin intermediul vârstei și al profesiei;
  - Relația cu partenerul cu început și sfârșit dat;
  - Relația cu partenerul - variațiuni pe o temă dată, prin combinarea și permutarea temperamentelor fundamentale; situația limită;
  - Improvizații cu situații extrascenice ale personajelor în studiu la interpretarea caracterelor dramatice.
- **Arta actorului**
    - Vocația actorului; procesul de creație;
    - Acțiunea scenică. Realitatea, izvor al fanteziei creatoare. Determinarea social-istorică. Arta dramatică și psihologia. Empatia;
    - Transpoziție - natura și mecanismul proceselor emoționale. Caracteristicile emoției scenice. Rolul acțiunii și întruparea. Gândirea și comunicarea. Dialogul - genul epic - genul dramatic;
    - Text, subtext - monologul interior - viața interioară a personajului;
    - Acțiunea și contraacțiunea. Conflictul dramatic. Situația și relațiile scenice. Desfășurarea relațiilor. Elemente de caracterizare ;
    - Expresivitatea scenică, mijloace de expresie. Desfășurarea dinamică a acțiunii;
    - Dorința și voința de creație. Documentare. Intuiție. Biografia personajului. Elaborarea imaginii interioare. Imaginea virtuală;
    - Analiza textului dramatic;
    - Trăire și iluzie: stabilirea acțiunilor psiho-fizice ale personajelor;
    - Partener - relație – comunicare.
  - **Realizarea spectacolului teatral**
    - Concepția regizorală – bază a realizării spectacolelor de teatru: atitudinea regizorului față de ideile textului dramatic exprimată prin mijloace specifice actului teatral. Concepția regizorală – viziune artistică a realizării viitorului spectacol de teatru. Atitudinea regizorului față de tema, ideea și mesajul textului dramatic. Relativă independență a spectacolului de teatru față de textul literar. Modificări aduse textului dramatic în funcție de concepția regizorală. Concepția regizorală și creația celorlalți realizatori ai spectacolului;
    - Parcurgerea drumului text - spectacol. Realitate - metaforă – simbol;

- Analiza textului dramatic - latura ideatică ,condiția socială, idei filosofice în text și în spectacol; împărțirea pe fragmente. Etapele evoluției dramatice - conflict - relații, în condițiile spectacolului integral;
- Documentare. Analiza rolului. Biografia personajului. Monologul interior. Evoluția relațiilor între personaje;
- *Mise-en scène* (punerea în scenă);
- Spațiul scenic - desfășurarea relațiilor - momente dramatice;
- Ecleraj și sonorizare în realizarea spectacolului de teatru;
- Accesorii - costume, decor, machiaj, recuzită;
- Recepția spectacolului.
- **Mijloacele de expresie în artele spectacolului (tehnica și arta vorbirii; expresia corporală, cunoștințe muzicale și cânt)**
  - Noțiuni de bază despre prozodie și limbajul artistic;
  - Elementele de bază a tehnicii vocale;
  - Expresivitatea vorbirii scenice;
  - Expresia corporală: acrobație scenică, ritmică, balet, dans, lupte;
  - Mijloacele și exercițiile specifice ale antrenamentului corporal;
  - Potențialul de utilitate al elementelor de mișcare în procesul de creație scenică.

Bibliografie:

1. Artaud, Antonin. *Teatrul și dublul său*, Editura Echinoc, Cluj-Napoca 1997;
2. Banu, George. *Actorul pe calea fără urmă*, Editura Fundației Culturale Române, București 1995;
3. Banu, George. *Ultimul sfert de secol teatral*, Editura Paralela 45, București 2003;
4. Barba, Eugenio. *O canoe de hârtie. Tratat de antropologie teatrală*, Editura Unitext, București, 2004;
5. Barba, Eugenio; Savarese, Nicola. *Anatomie de l'acteur*, Editura Bouffonneries Contraste, Cazilhac, 1986;
6. Béres, András. *Text și spectacol .Contribuții la estetica teatrului*, Editura Academos, Târgu Mureș 2000;
7. Berlogea, Ileana. *Istoria teatrului universal*, vol. I - II, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1981-82;
8. Berlogea, Ileana. *Teatrul românesc în secolul XX*, Editura Fundației Culturale Române, București, 2000;
9. Boal, Augusto. *Jocuri pentru actori și non-actori*, Fundația Concept, 2005;

10. Brădăţeanu, Virgil. *Istoria literaturii dramatice româneşti şi a artei spectacolului*, vol. I-II-III, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1966, 1979, 1982;
11. Brecht, Bertolt. *Scrieri despre teatru*, Colecţia „Eseuri”, Editura Univers, Bucureşti 1977;
12. Brook, Peter. *Spaţiul gol* Editura Unitext, Bucureşti 1997;
13. Chekhov, Michael. *To the actor*, Harper & Row, New York 1985;
14. Chitic, Paul Cornel. *Teatrul obiectelor*, Editura Junimea, Iaşi 1982;
15. Cohen, Robert. *Acting One*, Mountain View, Mayfield Publishing Co., 1992;
16. Cojar, Ion. *O poetică a artei actorului*. Editura Paideia, Colecţia Cartea Universitară, Bucureşti 1998;
17. Constantinidis, Stratos E. *Theatre Under Deconstruction? A Question of Approach*, New York and London Garland Publishing Inc. 24, 1993;
18. Cooper S., Mackey, S. *Theatre Studies An Approach for Advanced Level* Stanley Thornes (Publishers) Ltd, Cheltenham 1995;
19. Covătaru, Valeria. *Vocea, vorbirea, dicţiunea – pentru actori şi redactori în mass-media*, Studii teatrale nr.4, Institutul Internaţional de teatru – Catedra UNESCO, Bucureşti 2003;
20. Crişan, Sorin. *Teatru, viaţă şi vis. Doctrină regizorală secolul XX*, Editura Eikon, Cluj-Napoca 2005 ;
21. Cristea, Mircea. *Teatrul experimental contemporan*, Editura Didactică şi Pedagogică, R.A. Bucureşti 1996;
22. Drimba, Ovidiu. *Istoria teatrului universal*, Editura Saeculum I.O., Bucureşti, 2000;
23. Fisher-Lichte, Erika. *Geschichte des Dramas*, Francke Verlag, Tübingen-Basel 1999;
24. Fischer-Lichte, Erika. *Semiotik des Theaters I-III*, Tübingen, Gunter Narr Verlag 1983;
25. Fischer, Sándor. *A beszéd művészete (Arta vorbirii)* Gondolat Kiadó, Budapest, 1966;
26. Gabnai, Katalin. *Dramajátékok – gyűjtemény (Culegere de exerciţii şi jocuri dramatice)*, Tankönyvkiadó, Budapest 1987;
27. Gassner, John. *Formă şi idee în teatrul modern*, Editura Meridiane, Bucureşti 1972;
28. Grotowski, Jerzy. *Spre un teatru sărac*, Editura Unitext, Bucureşti, 1998;
29. Grotowski, Jerzy. *Színház és rituálé (Teatru şi ritual)*, Kalligram Kiadó, Budapest 1998;
30. Hull, S.Loraine. *Strasberg's Method*, Ox Bow Publishing, 1985;
31. Killár Kovács, Katalin. *Improvizatia în procesul creaţiei scenice*, Editura Universităţii de Artă Teatrală, Târgu Mureş 2005;
32. Măniuţiu, Mihai. *Redescoperirea actorului*, Editura Meridiane, Bucureşti 1985;
33. Merő, Béla. *Színház-színész. Közelmítések a színház esztétikához és Sztanyiszlavszkij módszeréhez (Despre metoda lui Stanislavski)*, Új Mandátum Kiadó, Budapest 2002;

34. Montágh, Imre. *Nyelvműveltség (Educarea limbajului)*, Múzsák Kiadó, Budapest 1990;
35. Pavis, Patrice. *L'analyse des spectacles*, Nathan, Paris 1996 ;
36. Pavis, Patrice. *Dictionnaire du théâtre*, Armand Colin, Paris, 2002;
37. Rădulescu, Mihai. *Stilistica spectacolului. Elemente de stilistică antropologică în teatru*, Editura Junimea, Iași 1985;
38. Schechner, Richard. *Despre structura spațială în teatrul total*, trad. I.A.T.C. din rev. „Educational Theatre Journal”, Nr.4, 1971;
39. Schechner, Richard. *Essays on Performance Theory 1970-1976*, Drama Book Specialists (Publishers), New-York 1977;
40. Simhandl, Peter. *Theatergeschichte in einem Band*, Henschel Verlag Berlin 1996;
41. Stanislavski, Konstantin *Munca actorului cu sine însuși*, Editura ESPLA, București, 1956;
42. Szöke, István. *Rolul dansului în universul ficțiunilor scenice*, Lucrare de doctorat, U.N.A.T.C. „I.L.Caragiale”, București 2005;
43. Tonitza Iordache Michaela; Banu, George. *Arta teatrului*, Editura Nemira, București 2004;
44. Ubersfeld, Anne. *Termenii cheie ai analizei teatrale*, Editura Institutul European, Iași 1999;
45. Wilshire, Bruce. *Role Playing and Identity. The Limits of Theatre as Metaphor*, Indiana University Press, Bloomington.
46. * * * *The Oxford Illustrated History of the Theatre*, Oxford University Press 1995;
47. * * * *Magyar színháztörténet (Istoria teatrului maghiar)*, vol. I-II-III, Magyar Könyvklub, 2000, 2001, 2002.

B. Metodica predării în artele spectacolului

- Noțiunea de metodică. Conținutul și sarcinile metodicii în predarea artelor spectacolului;
- Obiectivele, scopul și sarcinile preocupărilor teatrale la clasele I-IV.V-VIII, IX-XII.;
- Obiectivele, scopul și sarcinile predării cunoștințelor teatrale la clasele gimnaziale;
- Etapele mari ale procesului scenic: improvizație prin joc, improvizație scencă, interpretarea caracterelor dramatice, realizarea spectacolului teatral;
- Materialele didactice și audio-vizuale folosite în studiul procesului de creație scenică;
- Principiile didactice aplicate în cadrul predării artei actorului: intuiție, empatie, autocunoaștere, expresivitate, sistematizarea elementelor tehnice, îmbinarea teoriei cu practica, principiul realizării estetice;

- Metodele și procedeele folosite în predarea actoriei la clasele primare, respectiv gimnaziale. Metoda demonstrației, metoda explicației, metoda exercițiului, metoda convorbirii, metoda descoperirii, metoda problematizării, metoda lucrului în cadrul colectivului bazat pe dezvoltarea încrederii;
- Posibilitățile formării deprinderilor specifice în arta actorului;
- Procesul scenic: de la text de la spectacol;
- Metoda exercițiilor de improvizație și de dramatizare;
- Posibilități de caracterizare a personajelor;
- Noțiuni despre formarea ritmului și dinamicii în procesul creației scenice;
- Lecția de actorie la clasele primare. Pregătirea lecției. Activitățile didactice legate de procesul scenic;
- Lecția de actorie la clasele gimnaziale. Pregătirea lecției. Recunoașterea, identificarea, amplificarea, dezvoltarea, asocierea, compararea, variația;
- Tipurile lecției de actorie. Metode de evaluare;
- Realizarea lecției de către profesor și elevi;
- Metodologia organizării exercițiilor și antrenamentelor psiho-fizice;
- Elaborarea proiectului lecției de actorie;
- Importanța activităților teatrale în domeniul teatrului amator din școlile și liceele. Metodele de organizare a formațiilor teatrale școlare și liceale.

Bibliografie:

1. Allport, G. *Structura și dezvoltarea personalității*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981;
2. Antonesei, L. *Fundamentele culturale ale educației*, Editura Polirom, Iași, 1996;
3. Birch, A.; Hayward, Sh. *Diferențe interindividuale*, Editura Tehnică, București, 1999;
4. Ionescu, M.; Chiș, V. *Metodologia activității didactice*, în *Didactica modernă* (coord. M. Ionescu, I. Radu), Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1995;
5. Pavlecu, V. *Cunoașterea de sine și cunoașterea personalității*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1982;
6. Tomșa, Gh. *Orientarea și dezvoltarea carierei la elevi*, Casa de Editură și presă „Viața Românească”, București, 1999.